

Apunts per a un balanç de la lluita contra la guerra

# No oblidem!

ENDEBAT

**No podem funcionar com si tot seguís igual, sense treure'n ensenyances de les mobilitzacions contra la invasió de l'Iraq que durant tres mesos van alterar la vida del país. Només analitzant la situació i les seves tendències, i a partir d'unes bases polítiques correctes, podrem llençar amb audàcia propostes camí de la revolució. Avancem aquest balanç, encara que incomplet, com aportació al debat que cal portar entre tots els que vam participar-hi.**

Podríem agrupar les diverses reflexions que s'han fet d'aquesta lluita des de l'esquerra bàsicament en tres tipus de balanç, que sintèticament són:

a) Un nou moviment d'eclosió de la consciència ciutadana, de característiques pacifistes i sense estructures organitzatives clàssiques, que tindria l'objectiu d'*un altre món és possible*, sense trencar amb el sistema sinó millorant-lo, per l'acció d'aquest moviment. Aquest tipus de balanç correspon al **reformisme**, des d'IU fins la socialdemocràcia, passant per tot un ventall d'organitzacions cristianes i ONGs. A tall d'exemple, la revista *Barcelona* editada per aquest Ajuntament, el qualifica de "*un moviment cívic, independent, espontani*" i "*La ciutat va ser un escenari privilegiat per l'activisme, la perseverança, la fermesa, la imaginació...*" explotant el xovinisme barceloní en la línia de *BCN capital de la Pau*, preparatori del Fòrum de les Cultures.

b) Una mobilització impotent, mediàtica i de façana, fonamentalment petit burgesa per tranquil·litzar la mala consciència. La invasió de l'Iraq és una

demostració de la seva inutilitat i el resultat de les eleccions municipals confirmació de la superficialitat del moviment. Aquesta valoració la podríem qualificar d'**apolítica**, i aniria des de grups antisistema, principalment estudiants, fins a anarquistes. Com a exemple, l'article *Autocelebració de la impotència* (1) de Corsino Vela en la web *sindominio* que analitza l'*"activisme autojustificador"* en aquestes mobilitzacions.

c) Una *mobilització política de masses*, antiimperialista, continuïtat i ampliació de lluites anteriors contra el



govern, que va ser traïda per les polítiques de les esquerres oficials. Podríem denominar aquest balanç **leininista**, que situa els combats dins la lluita de classes en una perspectiva històrica, i abasta lluitadors revolucionaris entre els que ens hi incloem. Aquest balanç és el que ha anat fent Lluita Internacionalista i és el

que pretenc desenvolupar encara que sigui de forma local, basant-me principalment en dades de Barcelona.

A banda de la seva dimensió internacional, la principal característica de la lluita ha estat la **massivitat i l'extensió** a tot el territori de l'Estat espanyol que ha superat les de fa molts anys. No es poden comprendre aquestes magnituds, en les que conflueix el rebuig al PP, sense tenir en compte les lluites anteriors (vaga general 20J, Prestige, PHN, LOU, antiglobalització, immigració, etc.) Antecedents immediats de les mobilitzacions contra la guerra van ser la manifestació internacionalista del 27/10 de l'any anterior amb uns 10.000 manifestants a la Via Laietana i la marxa de 30.000 persones el 19/01 contra la base de Torrejón. Però dos dies després un milió de persones es manifestaven també a Madrid contra el Govern del xapapote, la qual cosa confirma la sinèrgia entre lluites: després de l'històric 15 de febrer, 75.000 manifestants a Bilbao per Egunkaria, a Barcelona pel PHN, a Madrid els de SINTEL a més de les diades de S. Jordi i de la Dona treballadora. El salt qualitatiu, com tothom reconeix, va donar-se el 15/02 al Passeig de Gràcia amb 1.300.000 persones al carrer, fet que va col·lapsar els transports públics i va obligar molta gent a arribar-hi a peu. Aquesta massivitat (2 milions en total a Catalunya, 7 en tot l'Estat) que a partir d'aquí va anar més tard decreixent lentament fins l'1 de maig, però que s'estenia a moltes ciutats i pobles, va sorprendre tothom. La situació mostrava, per una banda, l'**explosivitat** de la situació que fa que gran part de la població surti al carrer i per l'altra la total renúncia i per tant **incapacitat** de l'esquerra oficial per encapçalçar les mobilitzacions i donar-los una sortida.

La mobilització va tenir un primer

procés creixent durant un mes i mig aproximadament en el qual el lema inicial *Per la Pau* va ràpidament **transcendir** al de *Fora Aznar*, per la seva intransigència a negar-se a escoltar al poble al carrer, fent seva la consigna que havíem llençat anteriorment, i adreçant així l'objectiu de la lluita cap a la millor contribució contra la guerra que podia fer: afeblir la cadena imperialista enderrocant un govern que la recolzava, per això les manifestacions van ser comparativament més multitudinàries a Itàlia i Gran Bretanya també. Alhora s'anava despullant la campanya antiterrorista d'en Bush (i la d'Aznar de retruc) de les seves mentides fent-se evident el caràcter imperialista de la guerra, com també ja havíem denunciat des d'un primer moment. També la consigna de *Vaga General* va anar imposant-se perquè responia a la **situació objectiva** del moviment en la seva necessitat de progressar. S'obria un període en què les posicions més anticapitalistes podien tenir una audiència que abans no era possible, es debatia sobre la funció: de l'ONU, dels imperialismes menors francès i alemany, de l'estat d'Israel, etc. La política del Govern de repressió de les manifestacions, com l'efectuada el 21/03 a Madrid, va haver de ser aparcada pel perill d'agreujar la resposta.

Durant tota la mobilització es va produir una pugna entre el procés objectiu que es polititzava i l'esforç per contrarestar-ho procurant desviar-lo a accions simbòliques pacifistes. Seria la contraposició entre les manifestacions del Paral·lel del 22/03 i de la Gran Via del 12/04 i les de les concentracions amb espelmes del 26/03 amb les cassolades a la nit i el mosaic humà a la Plaça Catalunya del 10/04. La qüestió és que en aquest primer període fins les accions destinades a evitar manifestacions, com la cadena humana del 15/03, es convertien en manifestacions massives contra el PP (a alguns ens venien al cap les grans manifestacions que van fer caure en Ceasescu). El punt àlgid d'aquesta contradicció es va donar el 22/03 al final de la manifestació a la Plaça Palau quan uns membres de la Plataforma van ser esbroncats per dissoldre la manifestació i no permetre la informació d'una detenció davant del Govern Civil.

La Plataforma Aturem la Guerra, amb el seu calidoscopi d'organitzacions i entitats, era un reflex de la realitat, de la consciència i la crisi

política, i allora un potenciador al donar-li un caire massiu i ciutadà quedant els partits constitucionals per darrere del moviment, diluïts i sense protagonisme, però poc a poc aquests partits anirien recuperant protagonisme i apareixent per la Plataforma. La relació de forces entre les dues tendències era desigual: tot l'aparell reformista amb aliança amb les organitzacions cristianes i una part del moviment antiglobalització volien evitar l'**acció de masses política**, de l'altre costat, una minoria de revolucionaris que intentaven tot el contrari, que l'acció s'adrecés a fer caure el govern d'Aznar i quallés la vaga general política. No és per casualitat que el personatge de més audiència aquells dies fos l'Arcadi Oliveres de Justícia i Pau. D'aquesta forma es va anar imposant un caire ciutadà i passiu abocant a gent lluitadora a l'esterilitat del boicot preventiu, la vaga de consumidors i l'objecció fiscal com a formes "novedoses i imaginatives" d'acció quan eren un clar **retrocés** a modus de lluita de resistència en condicions adverses que no tenien res a veure amb la situació real en la qual les mobilitzacions portaven la iniciativa i estaven fent perillar al Govern (en Bush sí ho va veure i no va escatimar recolzaments al seu acòlit en dificultats). Les acampades estudiantils a les places Palau, Francesc Macià i S. Jaume, a pesar de ser una iniciativa positiva d'ocupació de l'espai públic per a la lluita, també van acabar aïllades del moviment de les facultats contribuint a la dispersió del moviment estudiantil.

L'espina dorsal del moviment eren els estudiants que amb les seves manifestacions i actes donaven continuïtat a la mobilització. Va ser el sector més combatiu i més avançat, però evidentment era necessari traspassar la lluita a la resta de la població. Els partits i sindicats van esforçar-se en evitar la coordinació amb les mobilitzacions estudiantils i la solidaritat front la repressió. La classe obrera no va participar **com a tal** en tot el procés, els quinze minuts d'aturades els van convocar com si seguíssin una crida de la Plataforma, que havia fet seva la de la CES, però els sindicats jugaven a escurdar-se darrera la Plataforma per no haver d'implicar-se clarament i aquesta mantenia l'equívoc com si els sindicats no fossin part d'ella. La convocatòria de Vaga General es va anar retardant amb maniobres burocràtiques, i el que en principi era per impedir l'atac, va deixar passar fins i tot el dia de l'inici de la guerra (20/03, concentració Plaça S. Jaume)

de forma que la convocatòria va coincidir amb les imatges de l'entrada de les tropes nord-americanes a Bagdad del dia anterior, el dia del "fi" de la guerra. El que es necessitava per donar el cop fort al Govern, al fracassar va anunciar el fi de les mobilitzacions. El principal motiu, però no l'únic d'aquest fracàs, va ser el **No** de CCOO, inversemblantment justificat per Fidalgo "per no crear divisió" (2), que suposava una traïció frontal a la mobilització i el més gran favor a Aznar. A pesar dels esforços per camuflar aquesta bufetada a les manifestacions amb propostes confusionistes típiques del estalinisme (3), va quedar clar qui dividia el moviment i al costat de qui estaven aquests buròcrates. La manca d'agitació i preparació prèvia dels sindicats convocants va ser palesa, es limitaven a recolzar l'*Aturada Ciutadana* convocada per la Plataforma, mai cap sindicat no havia convocat una vaga en el seu sector amb aquella pobresa de medis (sense assemblees ni reunions, ni fulls propis, etc.), només uns dies abans va sortir un escadusser cartell semi-unitari cridant a una *Vaga General Ciutadana* de dues hores. La **dispersió de forces** va arribar a un grau caòtic aquell dia: simultaneïtat al matí de guerra de coixins, CGT i estudiants davant del BBVA, objecció fiscal en la delegació d'Hisenda i concentració UGT-IAC a S. Jaume, simultaneïtat a la tarda de cocentracions a les seus del districte, a S. Jaume i el mosaic humà de la Plaça Catalunya, amb altres actes entremig com concentracions a les benzineres, etc.

Ja des d'abans del 10/04 hi havia un acord tàcit entre els partits parlamentaris i altres organitzacions per revertir-ho tot cap a les eleccions, per frenar i aconseguir una **campanya electoral pacífica** traint la voluntat del carrer. Per aquest motiu van recolzar les "jornades de reflexió", malgrat en els mitjans de comunicació seguien apareixent les barbaritats de les forces conjuntes a l'Iraq. D'aquesta manera es tolerava l'argument imperialista de que el millor era que s'acabés la guerra ràpidament perquè no "patissin" deixant abandonada la resistència del poble iraquí a l'invasor i van proliferar les crides a l'ajuda humanitària fent el joc a les ONGs. Només es va trencar aquest silenci el dia abans de les eleccions cridant a una cassolada nocturna, com si es podés fer anar a la gent a toc de xiulet, ara sí ara no.

Però com la voluntat de lluita persistia, "es respiraven ganes de fer coses", l'avantguarda d'aquest moviment, els joves, va adreçar els seus esforços a

boicotejar els actes dels candidats del PP (des d'abans del 15 de febrer s'escribaven membres del PP). Fins i tot en localitats no destacades per les lluites (4) les concentracions i enfrontaments amb la policia i els del PP van prodigar-se (segons fonts, exagerades, del PP van ser atacades més de 120 seus del partit i en total van patir 182 "agressions"). Al rebuig pel militarisme del PP s'ajuntava el fet de la il·legalització de les candidatures municipals abertzales, la d'HB i el tancament d'Egunkaria, que posava la democràcia espanyola en suspens. Les consignes anaven en el camí d'exigir **la il·legalització del PP** com a mesura de profilaxi democràtica per a la política espanyola (5). La contraofensiva del PP deixava veure els seus trets més feixistes amenaçant de presó tothom, manifestants, autors de webs, dirigents de partits d'esquerra arribant a la filtració d'una reforma legal de declarar delictes militars les manifestacions en cas de guerra, mentre anaven produint-se les detencions selectives. Els grans mitjans de comunicació van sortir en defensa del PP i els partits d'esquerra van córrer a desmarcar-se dels actes (jo no he sigut!), aïllant i silenciant aquestes contra-actes (deixant sols fins i tot a militants propis represaliats), recolzant al PP amb l'argument de la democràcia i la no-violència ("comprensió i respecte per les altres posicions"). Increïbles van ser les imatges dels petons i abraçades dels parlamentaris catalans, units com a casta comuna per la por al poble, al "ferit de guerra" Fernández Díaz. Mentrestant Zapatero demanava honors pels militars espanyols desplaçats a l'Iraq i Carrillo i altres lloaven el Rei, cap suprem de les Forces Armades, per la seva "discreció".

Les manifestacions de l'1 de maig, encara que van augmentar en nombre respecte a anteriors anys, mostraven la davallada de la mobilització. Els intents a Madrid dels treballadors de SINTEL per explicar la seva lluita des dels micros de la tribuna van ser reprimits provocant l'incident del pal a Fidalgo. Altre cop la classe política s'esquinçava les vestidures per la violència apareguda insospitadament. Pocs revolucionaris vam defensar l'autor del fet i la justesa de la rebel·lió i no molts vam denunciar la desproporció entre la violència quotidiana sistemàtica i el trauc al cap de Fidalgo. El debat sobre la **violència** s'haurà de continuar ja que l'agreujament dels conflictes la faran **inevitable**.

En altres escrits s'han analitzat les eleccions municipals del 25/05 que van deixar les coses amb poques variacions respecte al mes del febrer. El sistema parlamentari que ofega la part més dinàmica de la societat reflectia el retorn a la normalitat provocada per la desmobilització i tornava a donar la iniciativa a Aznar. El que va començar amb una positiva sorpresa acaba amb una de negativa, la realitat s'imposa negant la linealitat del camí cap a la revolució i exigint anàlisis i eines més ajustades.

### Conclusions

Les mobilitzacions de masses es produeixen per motius polítics que normalment estan allunyats de la vida immediata i laboral d'aquestes (recordem la de l'Estatut d'Autonomia, la dels assassinats d'Atocha o la de l'OTAN), encara que es recolzen en la correlació de forces existent en gran part producte de la continua lluita popular i l'econòmica dels treballadors. Això no pot interpretar-se com que els objectius polítics de la mobilització siguin aliens a les masses, sinó que es fa difícil preveure el moment i el modus que aquestes escolliran per donar la batalla, guiades per la seva intuïció política. L'única previsió possible són la seva inevitabilitat producte de les condicions existents.

El ritme de les mobilitzacions és frenètic en la fase àlgida i decreix si no s'avança en objectius assolits. És comprensible ja que suposa un gran esforç en hores de reunions, manifestacions, etc, que no es pot mantenir indefinidament. Si féssim un càlcul de les jornades laborals que suposen el total d'hores dedicades quedariem esparverats. Les consignes són reduïdes, és a dir, elementals i no una plataforma, i poden evolucionar ràpidament seguint els esdeveniments però seguint una línia ascendent relacionades una amb l'altra.

Quan les masses estan al carrer, augmenta l'allunyament -que ja existeix de per si- de les institucions envers el poble. La política oficial perd importància perquè la política s'està fent al carrer. Conseqüentment els partits d'esquerres que tenen el seu món al Parlament, s'eclipsen i tenen dificultats per seguir el moviment ja que la por a una confrontació amb el poder els fa traïr les demandes del carrer ancorant-se en les consignes més endarrerides a fi de pervertir la mobilització.

El centrisme, evitant la progressió de la lluita amb l'excusa de la unitat (no del

carrer sinó la dels partits) els hi fa la feina als anteriors. Com a revolucionaris de paraula però contrarevolucionaris de fet "cavalquen el moviment" fent propostes diverses, buscant dispersar-lo i que no s'unifiqui física i políticament, però sobtadament passen a un "boicot soterrat" creant el buit polític i organitzatiu al seu voltant (ajornen les reunions, creen confusions en les cites...) i deixen a l'estacada als lluitadors. És en aquesta fase quan es fa més necessària l'acció dels revolucionaris amb propostes polítiques que donin continuïtat, prenent el relleu de la direcció del moviment. Per a tal fi, i per principis, és fonamental haver imposat prèviament els mètodes de democràcia obrera, defensant l'esperit crític, la revocabilitat dels càrrecs i tot el que fa al control des de la base.

Els òrgans unitaris amplis són l'únic mitjà de mobilitzar les masses però reflecteixen les limitacions de consciència del moment. Les iniciatives de diaris de lluita i altres tipus d'informació àgil són fonamentals per crear un circuit propi, alternatiu als mitjans de comunicació tradicionals. Però també s'ha de donar un major protagonisme a les masses i no només limitar-les a ser cridades per secundar accions: cal realitzar assemblees, en llocs públics (esglésies, teatres, sales, etc) on els organitzadors de la lluita interaccionin amb la gent; cal avançar en la transparència de qui és qui i quines són les diferents posicions; en aquest sentit, el sistema de consens en les reunions no ajuda sinó que confon en benefici d'un monopoli burocràtic, per tant cal evolucionar a la votació a mà alçada exercitant la democràcia popular. Cal acabar amb la propietat privada de les manifestacions, reflectides en el control dels micros al final d'aquestes, per donar pas a la llibertat d'expressió dels col·lectius participants.

Creiem que amb el que s'ha dit responem als altres dos balanços citats al principi de l'article. Les causes de la limitació i castració de la lluita tenen uns responsables que es recolzaven en els sectors més endarrerits del moviment. D'elements novedosos n'hi ha de positius, com l'abast internacional i l'augment de la participació i de consciència antiimperialista, que corresponen al pas endavant que va donar la mobilització, altres són una repetició dels vells clixés humanistes i ciutadanistes de la socialdemocràcia bersteniana que pretenen "ofegar amb

floretes” la lluita i presentar-se com a novetats. Respecte el sospitós recolzament d’alguns mitjans de comunicació a la mobilització, s’ha d’entendre que reflectien la crisi general perquè encara no s’havia produït la diferenciació de classe que tot just la vaga general havia de provocar i que no eren tan imparcials. Als derrotismes de “No serveixen de res les manifestacions” o “La gent és imbècil si ha votat el PP” hem de contraposar una visió dels avenços i retrocessos dins una lluita de classes, no determinada per percentatges electorals sinó per dinàmiques dels diferents sectors, i un treball continu per ajudar a trencar el control del reformisme i desbordar-lo. La pregunta “¿Als revolucionaris no els hi queda cap més alternativa que lamentar-se de la traïció dels aparells?” tot seguit la tractem.

### La tasca principal

Ha quedat un pòsit de milers de lluitadors i de ràbia que pot convertir el sentiment d’impotència en una altra explosió per algun motiu imprevisible.

Ha avançat la consciència de qui és l’enemic (6). La traïció dels aparells reformistes cada cop és més evident. La qüestió de qui governa, és a dir, el problema del poder apareix ràpidament, ja que no hi ha sortida per a les lluites en el marc actual. Com ja hem dit, els temes de mobilització evolucionen molt ràpidament i la necessitat de respostes revolucionàries cada cop és més gran. Els revolucionaris corren el perill de diluir-se en el moviment, és a dir de no actuar políticament i centralitzadament, abdicant de la seva funció fonamental, que no és mobilitzar sinó orientar la mobilització.

Tot aquest procés ens porta a la **manca d’una política alternativa** a les actuals polítiques constitucionalistes i de defensa del Capital. És necessària una política que reflecteixi els interessos de la classe obrera com a classe progressiva i única generadora de bens d’aquesta societat, i això només pot realitzar-se amb el mitjans clàssics, un partit polític que la representi, un **partit revolucionari de classe**. Cal que els revolucionaris dediquem els esforços en l’elaboració d’aquesta política (7),

responent a les exigències que planteja la situació i recolzant-nos en l’experiència i tradició revolucionàries. Naturalment aquesta concepció no suposa cap ultimàtum, volem lluitar conjuntament per objectius concrets amb tot lluitador que hi estigui disposat. Per nosaltres la necessitat de construcció del partit revolucionari és una conclusió pràctica que la realitat va demostrant.

Insistim, el gran dèficit és la manca d’una política revolucionària i això es deu també a la debilitat dels grups que estem per ella. A aquesta debilitat s’uneix la dispersió i la desconfiança entre sí. ¿Com volem aconseguir la unitat de la lluita si no som capaços d’arribar a treballar unitàriament per impulsar consignes en les quals estem d’acord? No es tracta de diluir cap política ni organització, sinó **sumar forces per a l’acció contínua**, mantenint la democràcia obrera i per tant la crítica que permet aclarir i avançar.

Jaume (Barcelona)

### NOTES [les negretes i els claudàtors són nostres]:

1.- Del que compartim les crítiques a l’esquerra oficial i moltes de les adreçades a les limitacions del moviment.

2.- Des de la seva política de conciliació de classes tenia raó: La vaga general hauria trencat la seva unitat amb la CEOE i el govern, pas imprescindible per avançar en la lluita de classes.

3.- Van fer córrer els rumors de que s’estava preparant una vaga europea per abans de l’1 de maig o que la vaga del 10 era política en favor del PSOE. En la resolució aprovada per unanimitat per la Comissió Executiva de CCOO de Catalunya del 31 de març de 2003 donaven una altra excusa: “**CINQUÈ Les dificultats [?] sorgides fins ara ens obliguen a assumir la responsabilitat de proposar a l’UGT de Catalunya un marc propi i unitari de mobilitzacions...**” i “**SISÈ: ...la celebració del referèndum popular a les empreses el 10 d’abril i la concreció de la celebració dels DIJOURS PER LA PAU per als següents dies: 10 i 24 d’abril, 8, 15, 22 i 29 de maig.**”, com era d’esperar CCOO no va fer **res** els dijous següents...

4.- Tarragona, Reus, Màlaga, Arganda del Rey, Pego, Ondara, Dénia, Lleida, Lleó, Burgos,...

5.- **PP ASSASSINS, LE LLAMAN DEMOCRACIA Y NO LO ES, PP NUNCA**

**MAIS, AZNAR DIMITE EL PUEBLO NO TE ADMITE, DIMISSIÓ AZNAR i AZNAR 5 DE COPAS** (a Madrid en relació als assassinats en sèrie de la baralla).

6.- Fins i tot l’escriptora pacifista Arundhati Roy, planteja: “*Diga lo que diga la maquinaria de propaganda, estos tiranos de hojalata [Sadam, etc.] no son la mayor amenaza al mundo. El peligro verdadero y acuciante, la mayor amenaza de todas es la fuerza locomotriz que impulsa a la máquina política y económica del gobierno de Estados Unidos... Ha conseguido [Bush] lo que escritores, activistas y académicos se habían esforzado durante décadas por lograr. Ha dejado la tubería al descubierto. Ha puesto a la vista del público las partes de la maquinaria, las tuercas y tornillos del apocalíptico aparato del imperio estadounidense. Ahora que el plano (La Guía de la Persona Ordinaria al Imperio) ha sido puesto en circulación masiva, puede ser desarmado mucho más aprisa de lo que los sabiondos predecían.* **¡Traigan a los desarmadores!**”

7.- “*Es preciso ayudar a las masas, en el proceso de sus luchas cotidianas, a encontrar el puente entre sus reivindicaciones actuales y el programa de la revolución socialista. Este puente debe consistir en un sistema*

*de Reivindicaciones Transitorias... Su finalidad política [de la IVª] es la conquista del poder por el proletariado para realizar la expropiación de la burguesía. Sin embargo, la obtención de este objetivo estratégico es inconcebible sin la más cuidadosa de las actitudes respecto de todas las cuestiones de táctica, inclusive las pequeñas y parciales... la IVª Internacional apoya toda reivindicación, aún insuficiente, si es capaz de llevar las masas, aunque sea en un débil grado, a una política más activa, a despertar su crítica y a reforzar su control sobre las maquinaciones de la burguesía*” del programa fundacional de la IVª Internacional. En aquest sentit qüestio ¿els revolucionaris vam saber estar a l’alçada de les circumstàncies i llençar les consignes apropiades en tot moment i propostes de mobilització per als lluitadors? Davant la paràlisi de l’esquerra oficial, que no feia res més que posar-se al pit pancartes de “*No a la guerra*” en el Congrés, i la seva proposta d’esperar al dia de les eleccions per capitalitzar-ho, ¿no hauríem d’haver impulsat consignes més concretes i accions per demostrar al poble la seva manca de voluntat d’acomplir el desig del poble al carrer de fer caure Aznar, de la seva por a la ruptura política?